

סיכומי הדף היומי

מחודדים

בפיך (קידושין ל')

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי" מחודדים הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת עקב - כ"ג מנחם-אב תשע"ט

דף ג' ע"א

כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכתר אחד - חלק חטאת ביניהן, שאם עשה שתייהן בהעלם אחד חייב שתיים. וכגון מפתם וסך, שנאמר בהן שני לאוין 'על בשר אדם לא ייסך ובמתכותו לא תעשו כמהו', וכתר אחד, שנאמר 'אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו'.

הבא על הזכור והביא זכור עליו - לרבי ישמעאל חייב שתיים, שהן נלמדים משני מקראות, 'ואת זכר לא תשכב' ולא יהיה קדש'. ולרבי עקיבא אינו חייב אלא אחת, שממקרא אחד הן נלמדים 'את זכר לא תשכב', וקורין בו גם 'לא תשכב'.

אבל הבא על הבהמה והביא בהמה עליו - גם לרבי ישמעאל אינו חייב אלא אחת, שהכתוב 'ולא יהיה קדש' מדבר בבני אדם ולא על ביאת בהמה.

מי שלא עשה פסח ומילה חייב כרת, אבל אם לא עשאן בשוגג פטור מחטאת - שהוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים, שנאמר 'תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה', מה ע"ז שב ואל תעשה, אף כל שב ואל תעשה.

העושה כמה מלאכות בשבת - בשגגת שבת וזדון מלאכות, חייב אחת על כולן, בזדון שבת ושגגת מלאכות חייב על כל אחת ואחת, שנאמר 'ועשה מאחת מהנה' פעמים שחייב אחת על כולן, ופעמים שחייב על כל אחת ואחת, 'הנה שהיא אחת' זו היא שגגת שבת וזדון מלאכות, 'אחת שהיא הנה' זו היא זדון שבת ושגגת מלאכות.

וכן לענין ע"ז בשגגת ע"ז וזדון עבודת חייב אחת - ובשגגת עבודת וזדון ע"ז חייב על כל עבודה. ואיך יתכן שגגת ע"ז? א. לאביי שהשתחוה לע"ז מאהבת אדם או מיראת אדם, וסובר שמוותר לעשות כן. ב. באומר מותר, שהוא שגגת ע"ז ושגגת עבודות. ג. בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים, וחזר, ושמע שאותה ע"ז שישנה שם אסורה בד' עבודות הללו, ומשאר עבודה זרות לא ידע שאסורין. ד. שטעה בכתוב 'לא תעשו אתי אלהי כסף ואלהי זהב', וסבר שאין איסור השתחוואה אלא לע"ז של כסף וזהב ולא של שאר מינים.

עמד בבית עבודת כוכבים וסבר בית הכנסת היא והשתחוה - לא עבר על שום איסור, שהרי לבו לשמים. השתחוה לאנדרטא שלא נעשה לשם ע"ז - אם קבלו עליו באלוה, חייב סקילה. ואם לאו, לא עבר על איסור. השתחוה לע"ז מאהבת אדם או מיראת אדם - לאביי חייב ולרבי פטור.

דף ג' ע"ב

האומר מותר לעבוד ע"ז - חייב. ונסתפק רבא אם חייב אחת, או חייב שתיים שהרי העלם זה וזה בידו, שיש כאן שגגת ע"ז ושגגת עבודות.

המעלה אברי פנים בחוץ - חייב, אברי חוץ בחוץ - חייב. והקשו על דין זה ממה שלא שנינו במשנתנו שיש שני כריתות בהעלאת חוץ.

השוחט והמעלה בחוץ - יש בהן שתי כריתות, ושתי לאוין, שאע"פ שלא נאמר אזהרה אלא בהעלאת, למדים שחטיטה מהעלאת, י"א בגזירה שוה, נאמר כאן הבאה ונאמר להלן הבאה, מה להלן לא ענש אלא א"כ הזהיר, אף כאן. וי"א בהיקש, שנאמר 'שם תעלה ושם תעשה', מקיש שחטיטה להעלאת, מה העלאת לא ענש א"כ הזהיר, אף שחטיטה. (ולפיכך אם עשאן בשוגג אפילו בהעלם אחד, חייב שתי חטאות).

הטעם שלא נשנה בין מנין חייבי כריתות במשנתנו רק בעל אוב ולא ידעוני, ולענין הנסקלין נשנו שניהם: לרבי יוחנן, משום ששניהם בלאו אחד נאמרו, ואע"פ שנאמר בהן שתי מיתות, מ"מ אם עשה שתייהן בהעלם אחד אינו

מביא אלא חטאת אחת, הואיל ונאמרו בלאו אחד, ונקט אוב ולא ידעוני לפי שבו פתח הכתוב. ולריש לקיש אין טעם לפוטורן באחת משום שנאמרו בלאו אחד, כיון שהן חלוקין במיתות, אלא שידעוני אינו חייב חטאת, לפי שאין בו מעשה. ואפילו לרבי עקיבא שמחייב מגדף בחטאת אע"פ שאין בו מעשה, מ"מ צריך מעשה זוטא, ובמגדף 'עקימת שפתי מעשה קטן הוא, אבל ידעוני אין בו מעשה כלל ופטור גם לרבי עקיבא.

ידעוני - לחכמים פטור מחטאת, שאין בו מעשה. לרבי עקיבא, לרבי יוחנן חייב, שא"צ לרבי עקיבא שום מעשה לחייב חטאת. ולריש לקיש פטור אפילו לרבי עקיבא, לפי שאין בו מעשה כלל, ולא חייב רבי עקיבא אלא במגדף שיש בו מעשה זוטא של עקימת שפתיים.

בעל אוב - לריש לקיש הקשת זרועותיו חשוב מעשה קטן, ולפיכך לרבי עקיבא שמחייב במעשה קטן, חייב חטאת. אבל לחכמים אינו חשוב מעשה, ופטור מחטאת. (ולרבי יוחנן אפשר שחייב גם לחכמים). ואם הוא מקטר לשד ע"מ שיתחבר אליו ויסייענו בכשפיו, זה נקרא בעל אוב שיש בו מעשה [ובמזיד נסקל], וחייב חטאת גם לחכמים.

עבד עבודה זרה בשוגג אינו חייב חטאת אלא על דבר שיש בו מעשה - כגון שזיבח, וקיסר, וניסך, והשתחוה. לריש לקיש אין חיוב חטאת בהשתחוואה אלא לרבי עקיבא (שהוא מעשה קטן), אבל לחכמים לא, לפי שכפיפת קומה אינה חשובה מעשה (גדול). ולרבי יוחנן חייב גם לחכמים, שכפיפת קומתו חשובה מעשה אפילו לחכמים. ואין דומה למגדף שלא חשוב מעשה לחכמים אע"פ שיש בו עקימת שפתיים, הואיל וישנו בלב.

חובר חבר אין בו סקילה וחטאת, ואינו אלא בלאו. (ואם מקטר לשד, זהו בעל אוב וחייב סקילה). ואחד חובר גדול, שמחבר חיות גדולות ומצמדן יחד, ואחד חובר קטן, שלוחש לחיות קטנות ומחברן בכשפים יחד, ואפילו חובר לנחשים ועקרבים - חייב (מלקות). וכן אסור לחבר ע"י לחשים צרעה ועקרב, ואם הם רצים אחריו מותר.

עדים זוממין אין בהן מעשה - ואע"פ שיש בהן עקימת שפתיים, עיקר עדותם הוא בראית העין, שמעידין מה שראו, וזה לא חשוב מעשה.

יום ראשון פרשת ראה - כ"ד מנחם-אב תשע"ט

דף ד' ע"א

האוכל חלב של שור, ושל כשב, ושל עז - לרבי ישמעאל חייב מלקות על כל אחת ואחת, ולחכמים אינו חייב אלא אחת. ולמסקנא לדברי הכל אין לוקין על לאו שבכללות, אלא שרבי ישמעאל דורש ממה שנאמר 'כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו', שהיה די לומר 'כל חלב לא תאכלו', אלא לחלק ולחייב מלקות על כל אחד מהן. ומודה רבי ישמעאל לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת - שאין דומה ללאו של עריות (שחייב קרבן על כל אחת) לפי שיש שם לאו בכל אחת מהן.

חלב חיה מותר - לרבי ישמעאל הוא 'דבר הלמד מענינו', שאיסור חלב נאמר בענין קדשים, מה קדשים לא שייך בחיה, אף איסור חלב. ואע"פ שאיסור חלב נאמר בו לאו, וענין קדשים נזכר לענין כרת, למדין לאו מלאו ולאו מכרת בדבר הלמד מענינו. ולחכמים לתירוץ ראשון ממעטים חיה ממה שנאמר 'שור כשב ועז', אבל דבר הלמד מענינו אין דורשין לפי שהוא לאו מכרת. ולתירוץ שני דורשים מדבר הלמד מענינו כרבי ישמעאל.

מנה הכותב דין הקטרת אימורין בשור, בכשב, ובעז. שלא היו למדים זה מזה, כי מה לשור שנתרבה בנסכים, מה לכשב שנתרבה באליה, מה לעז שנתרבה אצל ע"ז. וגם אחד משנים לא ידענו, כי מה לכשב ועז שנתרבו אצל הפסח,

מה לשור ועז שנתרבה אצל עבודת כוכבים, מה לשור וכשב שכן יש בו צד ריבוי אצל מזבח.

אליה של חולין מותרת אע"פ שנקראת חלב - שנאמר 'כל חלב שור וכשב ועז, דבר השוה בשלשתן, ואין האליה נקראת חלב אלא בכבש.

אכל חלב וחלב משם אחד (ששתיהן מחלב הכליות) בשני העלמות - חייב שתי חטאות, לפי שהעלמות מחלקין. אכל חלב וחלב משתי שמות בהעלם אחת - חייב שתיים. והיינו כגון שאכלן בשני תמחויין, וכשיטת רבי יהושע שתמחויין מחלקים לחטאות.

אכל חלב שהוא נותר - חייב שלשה, חטאת משום נותר, וחטאת משום חלב, ואשם מעילות משום קודש.

דף ד' ע"ב

אכל חלב נבלה - חייב שתיים, משום נבילה ומשום חלב.

אכל חלב מוקדשין - לת"ק חייב שתיים, משום חלב ומשום מוקדשין, ולרבי יהודה לוקה שלש, שנים משום חלב, ואחת משום מוקדשין. שמשתי מקראות למדנו איסור על חלב מוקדשין, א' 'חוקת עולם' המדבר בחלב קדשים, ב' 'כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו' שמדבר בין בחולין בין בקדשים, שהרי נאמר בענין של קדשים ודבר הלמד מענינו הוא, ואע"פ שזה בלאו וזה בכרת נקרא דבר הלמד מענינו, ואחת חייב משום מוקדשין שנאמר 'וכל זר לא יאכל קדש'. ולחכמים 'חוקת עולם' מדבר בקדשים, ו'כל חלב שור' מדבר רק בחולין, ואין זה דבר הלמד מענינו לומר שעוסק בקדשים, שזה בלאו וזה בכרת.

מודה רבי יהודה לענין קרבן - שאינו מביא בחלב מוקדשין אלא חטאת אחת.

דם קדשים - לרבי יהודה לוקה שלש פעמים על אכילתו, ששני מקראות נאמר, 'כל חלב וכל דם לא תאכלו' ו'כל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה'. ואחת משום זרות, שנאמר 'כל חלב וכל דם לא תאכלו' מה חלב לוקה שלש כלומר גם משום זרות, אף דם לוקה שלש. אבל לולא ההיקש לא היה לוקה משום זרות, הואיל ונתמעט דם ממעילה, הייתי ממעט גם מאיסור זרות. ולחכמים אין לוקה על אכילתו אלא אחת, שדורשין היקש זה לענין אחר, וממילא אין לוקה עליו משום זרות כמו שנתמעט ממעילה.

אע"פ שאיסור דם נוהג בטמאים, אין הדם מצטרף עם הבשר להתחייב בכזית משניהן משום טמא - שהוקש דם לחלב, מה חלב חלוק מבשרו ואין מצטרף עם הבשר לכזית, שהרי איסור חלב אינו אלא בטמאים, ואין איסור והיתר מצטרפין, אף דם הטמאים הואיל ודמן חלוק מבשרו, שיש על הדם איסור כרת משום דם מה שאין כן בבשר, אינו מצטרף אפילו לענין איסור טמא.

אבל דם שרצים מצטרף עם בשרן להתחייב באיסור שרצים - הואיל ואין דמן חלוק מבשרו שאינו מוזהר על דמן משום דם אלא משום שרץ. בין לענין אכילה, ובין לענין טומאת שרצים, שנאמר 'וזה לכם הטמא' לימד על דם השרץ והשרץ שמצטרפין זה עם זה.

לפיכך דם נחש ובשרו מצטרפין לאיסור אכילה - לפי שאין מוזהר על דמו משום דם, ואע"פ שלא הוקש לענין טומאה, נתרבה בהיקש לענין אכילה.

דם התמצית - לחכמים הוא באזהרה ולא בכרת, ולרבי יהודה בכרת, שנאמר 'כל' דם, לרבות דם חולין ודם התמצית שאינן מכפרין כדם קדשים שיש בהן כרת.

שלש כריתות האמורות בדם למה? אחד לדם חולין, ואחד לדם קדשים, ואחד לדם כיסוי. חמשה לאוין האמורין בדם למה? אחת לדם חולין, ואחת לדם קדשים, ואחת לדם כיסוי, ואחת לדם איברין, ואחת לדם התמצית.

אכל מעשר שני של דגן ותירוש ויצהרה חוץ לירושלים - לוקה שלש, ואע"פ שאין לוקין על לאו שבכללות, לפי שיש כאן מקרא מיותר, שכבר נאמר 'ואכלת לפני ה' אלקיך מעשר דגןך ותירושך ויצהרהך', שיאכלנו בפנים ולא בחוץ, למה נאמר 'לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגןך ותירושך ויצהרהך', ואם לאיסור בלאו, היה צ"ל 'לא תוכל לאכלם בשעריך', למה נאמר 'מעשר דגןך ותירושך ויצהרהך', לחלק ולחייב מלקות על אכילה של כל מין בפני עצמו.

יום שני פרשת ראה - כ"ה מנחם-אב תשע"ט

דף ה' ע"א

האוכל לחם קלי וכרמל קודם העומר - לוקה שלש. ואע"פ שאין לוקין על לאו שבכללות, משום שלא היה צריך לכתוב קלי, שאפשר לרבותו בצד השוה מלחם וכרמל, אלא לכך נכתב לרבות שלוקה עליו בפני עצמו, וכיון שנכתב באמצע למדים שגם על לחם לבד וגם על כרמל לבד לוקה.

לעולם אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך - א) שהרי פיגול אחד מגופי תורה,

ולא לימדו הכתוב אלא מגזירה שוה, שנאמר בנותר 'ואוכליו עונו ישא', ונאמר בפיגול 'והנפש האוכלת ממנו עונה תשא', מה להלן כרת, אף כאן. ב) שהרי נותר אחד מגופי תורה, ולא לימדו הכתוב אלא מג"ש, שנאמר 'ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל', ונאמר בנותר 'ושרפת את הנותר באש כי קדש'. ג) שהרי בתו מאנוסתו הן הן גופי תורה, ולא לימדו הכתוב אלא מגזירה שוה, 'הנה הנה' לאיסור, ו'זמה זמה' לשרפה. ד) שהרי נסקלים הן הן גופי תורה, ולא לימדו הכתוב אלא מגזירה שוה, שנאמר כאן 'דמיהם בם', ונאמר באוב וידעוני 'דמיהם בם', מה להלן בסקילה, אף כאן.

המפטם את השמן ללמוד בו או למוסרו לציבור - פטור, שנאמר בשמן 'מתכונתו', ונאמר בקטורת 'במתכונתה', ושם נאמר 'לא תעשו לכם', לכם אסור, אבל למוסרו לציבור - פטור. המפטם את השמן לסוך - חייב, והסך ממנו - פטור, שאין חייבין אלא על סיכת שמן המשחה שעשה משה בלבד.

קטורת שפטמה לחצאין - חייב, שנאמר 'והקטרת אשר תעשה', ובכל עשייה של קטורת יכול להקטיר פרס שחרית ופרס בין הערבים. שמן שפטמו לחצאין - פטור, שנאמר 'ובמתכונתו לא תעשו כמוהו', כמוהו אסור, אבל חציו מותר.

שמן המשחה עושים אותו ממזר דרור חמש מאות, קידה חמש מאות, קנמן בשם חמש מאות, וקנה בשם חמשים ומאתים, נמצאו כולם אלף ושבעה מאות וחמשים. ואין אומרים שקנה בשם קנמן בשם שמחציתו ר"ג וביחד יהיו ב' אלפים, לפי שלא נאמר 'קנמן בשם וקנה בשם מחצה ומחצה חמשים ומאתים'.

לאביי שוקלין בשמים לשמן המשחה עין בעין ולא בהכרע - שנאמר 'בד בבד'. לרב יהודה למדים ממה שמביא קנמן בשם ב' פעמים ר"ג ולא חמש מאות בבת אחת, כדי שיהיה ב' הכרעות, הרי ששוקל בהכרע, והקב"ה יודע בהכרעות, שלא היה שוקל ההכרעות לבד, אלא מניחן כמות שהן והמקום יודע מה משקלו. ו'בד בבד' מלמד שישקול כל בשם ובשם כנגד הברזל, ולא ישקול במניין מר דרור, ויחזור וישקול קדה כנגד מר דרור.

דף ה' ע"ב

שמן המשחה שעשה משה במדבר - לרבי יהודה היה משלקו עם העיקרין, ואע"פ שלא היה בו די אפילו לסוך את העיקרין, זה אחד מנסים הרבה שהיו בו. ולרבי יוסי שלקו את העיקרין במים, והציף עליהן שמן המשחה וקלט את הריח, וקנחו.

נסים הרבה נעשו בשמן המשחה - שתחלתו לא היה אלא י"ב לוג (כמה יורה בולעת, כמה עיקרין בולעין, כמה האור שורף - לרבי יהודה), ובו נמשח המשכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים, וכולו קיים לעתיד לבא, שנאמר 'שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם', זה בגימטריא י"ב לוגין.

כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה - שנאמר 'והכהן המשיח תחתיו מבניו', אפילו מבניו, אם נמשח הרי הוא כהן גדול, ואם לאו אינו כהן גדול.

אין מושחין מלך בן מלך - שנאמר 'למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו'. ואם יש מחלוקת מושחין אותו, שנאמר 'בקרב ישראל', בזמן ששלום בישראל. ולפיכך משחו את שלמה, מפני מחלוקת אדוניה, ואת יהואש מפני עתליה, ואת יהואחז מפני יהויקים אחיו, שהיה גדול ממנו שתי שנים. ואע"פ שבימי יהואחז כבר נגנז שמן המשחה, משחוהו ב'אפרסמא דכיא'.

מלכי בית דוד מושחין, מלכי ישראל אין מושחין - שנאמר 'קום משחיהו כי זה הוא', זה טעון משיחה ולא אחר. ויהוא בן נמשי נמשח ב'אפרסמא דכיא' מפני מחלוקת יורם בן אחאב.

'ובני יאשיהו, הבכור יוחנן, והשני יהויקים, והשלישי צדקיהו, והרביעי שלום' - יוחנן הוא יהואחז, והוא צדקיהו, והוא שלום. ולא היה הבכור, שיהויקים גדול ממנו בשתי שנים, ונקרא בכור לפי שהוא בכור במלכות, ואע"פ שיהויקים גדול ממנו, העמידו אותו לפי שהוא ממלא מקום אבותיו. ונקרא שלישי לפי שהוא שלישי לבנים, ורביעי לפי שהוא רביעי במלכות, שבתחלה מלך יהואחז וסוף מלך יהויקים, וסוף מלך יכניה, וסוף מלך צדקיהו. ולמה נקרא שמו שלום? שהיה שלם במעשיו. דבר אחר ששלם מלכות בית דוד בימיו. ושמו מתניה, שנאמר 'וימלך את מתניה דודו תחתיו ויסב שמו צדקיהו', שאמר לו נבוכדנצר י'ה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי.

משנגנז הארון - נגנז צנצנת המן וצלוחת שמן המשחה, ומקלו של אהרן שקדים ופרחים, וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל, ויאשיהו מלך יהודה גנזו.

מושחין את המלכים כמין נזר, ואת הכהנים כמין כי יוני (להגירסא ברש"י שלפנינו הוא כזה X). י"א בתחלה מציק שמן על ראשו ואחר כך נותן לו שמן בין ריסי עיניו, שיציקה עדיפא, שנאמר 'ויצק משמן המשחה על ראש אהרן'. וי"א שמתחלה נותן לו שמן בין ריסי עיניו ואחר כך מציק לו שמן על

ראשו, שמישיחה עדיפא, שכן נתרבה אצל כלי שרת, והכתוב שהתחיל לומר 'ויצק' כוונתו מה טעם ויצק, משום וימשח אותו לקדשו.

כמין שתי טיפין מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו - שנאמר 'כשמן הטוב היורד על הראש ירד על הזקן זקן אהרן'. וכשהוא מספר עולות ויושבות בעיקרי זקנו, ועל דבר זה היה משה רבינו דואג, שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה, יצתה בת קול ואמרה 'כטל חרמון שיורד על הררי ציון, מה טל אין בו מעילה, אף שמן שיורד על זקן אהרן אין בו מעילה. ועדיין אהרן היה דואג, שמא משה לא מעל ואני מעלתי, יצתה בת קול ואמרה לו 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד', מה משה לא מעל, אף אתה לא מעלת.

אין מושחין את המלכים אלא על המעייני - כדי שתימשך מלכותן, שנאמר 'ויאמר המלך וגו' והורדתם אותו על גיחון ומשח אותו שם'.

הרוצה לידע אם תימשך שנתו - יביא נר בעשרה ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים, וידליקנו בבית שאין הרוח נושבת בו, ואם הנר דולק ואינו כבה מעצמו, ידע שתעלה לו שנתו.

הבא לעשות עסק ורוצה לידע אם יצליח עסק זה - יגדל תרנגולת לשם כך, ואם ישמין וישביח ידע שעסקו יצליח.

היוצא לדרך, ורוצה לידע אם יחזור לביתו בשלום - יכנס לבית אפל במקצת, ואם יראה צל לצלו ידע שיחזור לביתו. ואין לעשות כן, שמא חלשה דעתו ומחמת כן יורע מזלו.

יום שלישי פרשת ראה - כ"ז מנחם-אב תשע"ט

דף ו' ע"א

מאחר ש'סימין' מילתא היא - יהיה רגיל אדם לאכול בראש השנה קרא, רוביא, כרת, סילקא ותמרי.

כשאדם הולך ללמוד מרבו - ישנן תחילה את משנתו ולאחר מכן יכנס, וכאשר ישב נגד רבו, יביט בפיו, שנאמר 'היו עיניך רואות את מוריד. ישנן אדם את משנתו על יד המים, כדי שימשך לימוד כמים. ומוטב באשפות של מחסיא מארמונות של פומבדיתא, לפי שלסטים היו, וטוב דג קטן אפילו אם הוא מוסרה, מכוחתן גם אם הוא משובח וחזק ומשבר אבנים.

דוד ושלמה שנמשחו בקרן - נמשכה מלכותם, שאול ויהוא שנמשחו מן הפך - לא נמשכה מלכותם. וזהו מה שאמרה חנה בתפילתה 'רמה קרני ולא רמה פכי.

המפטם את הקטרת ללמד בה או למוסרה לציבור - פטור, להריח בה - חייב. והמריח בה, פטור, אלא שמעל. ולא אמרו ש'ריח' אין בה מעילה אלא לאחר שתעלה תמרתו, ומשום שנעשה מצותו.

קול, ומראה, וריח לאחר שתעלה תמרתו - אין בו משום מעילה. אבל ריח קודם שנעשה מצותו יש בו מעילה.

דבר שנעשה מצותו אין מועלין בה, חוץ מתרומת הדשן שמועלים בה - שנאמר 'ושמו אצל המזבח' מלמד שטעונים גניזה, וגם בגדי כהונה לת"ק שמועלין בהן, שנאמר 'והניחם שם'. ואין למדים מהן משום ששני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין. ולרבי דוסא אין מועלין בבגדי כהונה, ותרומת הדשן ועגלה ערופה הן שני כתובים, שנאמר 'וערפו שם את העגלה בנחל', מלמד שטעון גניזה. ואפילו למ"ד שני כתובים מלמדין, יש מיעוט בשניהם, שבתרומת הדשן נאמר 'ושמו' ולא אחר, ובעגלה ערופה נאמר 'הערופה'.

בגדי כהן גדול לאחר יום הכיפורים - לת"ק טעונים גניזה, שנאמר 'והניחם שם'. ולרבי דוסא כשרים לכהן הדיוט, ו'והניחם שם' בא ללמד שלא ישתמש בהן ביום הכפורים אחר.

פיטום הקטורת: הצרי, והוא שרף הנוטף מעצי הקטף, והציפורן, והחלבנה, והלבונה, משקל כל אחד מהן שבעים מנה. מור, וקציעה, שיבולת נרד, וכרכום, משקל כל אחד מהן ששה עשר מנה. הקושט שנים עשר מנה, קילופה שלשה מנים, וקנמון תשעה מנים.

ומביא תשעה קבין בורית כרשינה ששפין בה את הציפורן כדי שתהא נאה, ושלשה סאין ושלש קבין של יין קפריסין ששורין בה את הציפורן כדי שיהא ריחה חזק, ואם אין לו יין קפריסין מביא יין לבן ישן. ואע"פ שמי רגלים יפין לה, אין מכניסין מי רגלים למקדש, וכל מעשי הקטורת היו במקדש שנאמר 'קודש תהיה לכם'. ומביא עוד מלח סדומית רובע הקב, ועשב הנקרא 'מעלה עשן' כל שהוא, ולר' נתן אף כיפת הירדן כל שהוא. אם נתן בה דבש, פסלה. ואם חיסר אחת מכל סממניה, חייב מיתה.

המקדיש נכסיו והיו בה דברים הראויין לקרבנות הציבור - ניתנו לאומנין בשכרן. י"מ אותה במותר הקטורת שהיו מפרישין שכר האומנין, ומחללין אותה על מעות האומנין, ונותנין אותן לאומנין בשכרן, וחוזרים ולוקחין אותה כדי שתהיה מתרומה חדשה. וי"מ אותה באחד מסממני הקטורת.

קטרת היתה נעשית שס"ח מנה - שס"ה כנגד ימות החמה, שלשה מגין יתירין שמהן מכנים כהן גדול מלא חפניו ביום הכיפורים, והשאר מפרישין שכר האומנין, ומחללין אותה על מעות האומנין, כמו שנתבאר.

דף ו' ע"ב

לרשב"ג אחת לששים או לשבעים שנה היו מפטמין את הקטורת לחצאין, שהמותר של ששים או שבעים שנה עולין לחצי שיעור הקטרת. לפיכך יחיד שפיטם לחצאין - חייב. אבל שליש ורביע, לא שמע שהיו מפטמין לאחר שמונים או תשעים שנה רק שליש או רביע, ולפיכך יחיד שפיטם שליש ורביע פטור. ולחכמים אם היה רוצה לפטם הקטרת דבר יום ביומו עושה, לפיכך גם אם לא פטם אלא מנה חייב. וכן היא שיטת רבא שכל שפיטם מה שראוי להקטיר חייב, שנאמר 'והקטרת אשר תעשה', כל שתעשה, והלא יכול לעשות פרס בשחרית ופרס בין הערבים.

פעמיים בשנה היו מחזירין את הקטורת למכתשת - בימות החמה פזורה, שלא תתעפש, ובימות הגשמים צבורה, כדי שלא תפוג ריחה.

כשהוא שוחק את הקטורת - אומר: 'הדק היטב היטב הדק'. שכשם שהדיבור רע ליין, כן הדיבור יפה לבשמים.

משלש המגין היתירין כהן גדול מכניס מלא חפניו ביום הכיפורים - ונותן אותה למכתשת בערב יו"כ, ושוחקן יפה יפה כדי שתהא דקה מן הדקה.

י"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני - שנאמר קח לך 'סמים' שנים, נטף ושחלת וחלבנה' הרי חמשה, ועוד 'סמים' חמשה, ולבונה זכה' הרי י"א. ועוד דרשו בו, 'סמים' כלל, נטף שחלת וחלבנה פרט, סמים חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר שקוטר ועולה וריחו נודף, אף כל דבר שקוטר ועולה וריחו נודף. בין שהוא גידולי קרקע, ובין שהוא מין אילן. (ללמד ששבעת הסממנים שאינם מפורשים יכולים לבוא מכל דבר שקוטר ועולה וריחו נודף. רש"י ע"פ ערוך לנר). וריש לקיש דורשו מגופו, שלשון 'קטורת' הוא דבר שקוטר ועולה.

כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית - שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטרת. ולאביי שנאמר 'ואגודתו על ארץ יסדה'.

הסך בשמן המשחה לבהמה וכלים לעובדי כוכבים ולמתים - פטור. שנאמר 'על בשר אדם לא ייסך' וכל אלו אינם בכלל אדם. וי"א שעל גויים פטור משום שכל שישנו בסך ישנו בכל ייסך, וכל שאינו בסך אינו בכל ייסך. (שנאמר 'לא ייסך' בשני יודין, ואנו קורין בו 'לא ייסך'. להלן ז).

עכו"ם לא נקרא אדם - שנאמר 'ואתן צאני צאן מרעיני אדם אתם', אתם קרויין אדם, ואין העובדי כוכבים קרויין אדם.

הסך למלכים ולכהנים - לרבי מאיר חייב, שנאמר 'ואשר יתן ממנו על זר', ומלך וכהן משנמשחו זרים הם. ולר' יהודה פטור, שאינו חייב אלא על זה שהוא זר מתחלתו ועד סופו.

כמה יסוך (להדיוט) ויהא חייב? לר' מאיר כל שהוא, שנאמר 'על בשר אדם לא ייסך', 'ואשר יתן ממנו על זר', מה סיכה כל שהוא, אף נתינה כל שהוא. ולרבי יהודה כזית, שלמדים 'נתינה' שעל זר מנתינה דעלמא שהוא בכזית. סיכה למשוח מלכים וכהנים - לדברי הכל בכל שהוא.

יום רביעי פרשת ראה - כ"ז מנחם-אב תשע"ט

דף ז' ע"א

בת כהן שנישאת לישראל ואכלה בתרומה - משלמת קרן בלא חומש, ומיתתה בשריפה, שאינה זרה, כיון שאם ימות בעלה בלא וולד, או שתחזור ותינשא לכהן, חוזרת לאכול בתרומה.

נישאת לאחד מן הפסולין - לרבי מאיר משלמת קרן וחומש, ומיתתה בחנק, שעתה זרה היא. ולחכמים (רבי יהודה) משלמת קרן בלא חומש ומיתתה בשריפה, לפי שלא היתה זרה מתחילתה.

לא נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה לענין שיעור נתינה אלא בשמן המשחה, אבל נתינה בכל מקום, כגון נתינת לבונה על מנחת חוטא לדברי הכל בכזית. כהן גדול שנטל משמן המשחה שעל ראשו ונתן על בני מעיו - חייב שנאמר 'על בשר אדם לא ייסך', ועדיין שם שמן המשחה עליו גם כשהוא על ראשו, שנאמר 'כי נזר שמן משחת אלקיו עליו'.

אבל כהן שסך בשמן של תרומה, בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש - שנאמר 'ומתו בו כי יחללוהו', כיון שחללו נתחלל מקדושתו.

מטמא מקדש וקדשיו - אינו מביא אשם תלוי.

מי שעבר עליו יום הכיפורים - אינו מביא אשם תלוי.

המבטע, ואומר אין יום הכפורים מכפר - לרבי יוחנן אין יו"כ מכפר עליו, ואם היה חייב אשם תלוי קודם יום הכיפורים חייב להביאו לאחר יום

הכיפורים. ולריש לקיש מכפר עליו יום הכיפורים.

האומר לא יתכפר לי חטאתי - אם אינו רוצה שתיקרב ולא תכפר עליו, לאביי שנאמר 'קריב אותו לרצונו'. ואם רוצה שתיקרב ולא תכפר עליו, לאביי אינה מכפרת, ולרובא מכפרת, כי הכפרה באה ממילא. (ומחלוקת זו תלויה במחלוקת הג"ל לענין מבעט ביום הכיפורים). ולמסקנת הגמרא חזר בו רבא לפי שמבואר בברייתא שחטאת ואשם אין מכפרין אלא על השבין, ולא על שאין שבין, והיינו על מי שאומר לא תכפר עלי חטאתי.

יום הכיפורים מכפר על שבין ולא על שאין שבין - שנאמר 'אך' חלק. ולרבי מכפר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה ובין לא עשה, ואפילו אם לא נתענה בו ועשה בו מלאכה ולא קראו מקרא קודש הוא מכפר, שנאמר 'יום הכיפורים הוא'. חוץ מפורק עול של כל המצוות, ומגלה פנים בתורה שדורש באגדות של דופי, ומפר ברית בשר - שאם עשה תשובה יו"כ מכפר, ואם לאו אינו מכפר.

לרבא לא אמר רבי שיום הכיפורים מכפר אפילו אם לא עשה תשובה או שלא נתענה בו אלא על עבירות של כל השנה - אבל על עבירה של יו"כ עצמו אינו מכפר, שאם לא כן לא מצינו כרת על אכילה ומלאכה ביום הכיפורים, שמיד נתכפר. ונדחה ראייתו, שיתכן חיוב כרת שנחנק באמצע אכילתו או שעשה מלאכה סמוך לשקיעת החמה, או שנפסקה רגלו באמצע מלאכה ומת, שלא היה שהות ביום שיכפר לו.

אכל חלב והפריש קרבן, והמיר דתו, וחזר בו - הואיל ונדחה הקרבן בשעה שהמיר, ידחה, וצריך להביא קרבן אחר.

דף ז' ע"ב

מגדף - לרבי עקיבא זהו מברך את ה', והוא מביא קרבן, והאיל ונאמר בו כרת במקום קרבן. ולחכמים, זה שנקרא מגדף לרבי עקיבא, והיינו מברך את ה', אינו מביא קרבן, לפי שאין בו מעשה, אבל לשיטתם מגדף הוא העובד ע"ז. ולדבריהם חיוב כרת למברך את ה' נלמד ממה שנאמר בו 'ונשא חטאו', ונאמר בפסח שני 'חטאו ישא', מה להלן כרת אף כאן.

מגדף - לאיסי בן יהודה זהו המברך את ה', ולר' אלעזר בן עזריה זהו העובד ע"ז.

המפלת כמין בהמה חיה ועוף - לרבי מאיר מביאה קרבן ונאכל, ולחכמים אינו נאכל עד שיהא בו מצורת אדם.

המפלת סנדל או שיליא או שפיר מרוקם, והיוצא מחותך, וכן שפחה שהפילה - מביאה קרבן ונאכל.

המפלת ואין יודע מה הפילה (אם צורת אדם וחייבת, או צורת דגים וחגבים ופטורה) - מביאה קרבן ואינו נאכל.

שתי נשים שהפילו במחבוא אחת ממין פטור ואחת ממין חובה, ואין יודע מי הפיל את זו ומי את זו - שתיהן מביאות קרבן ואינו נאכל. לרבי יוסי בזמן שהלכו לדרכן לאחר שהביאו קניניהן זה למזרח וזה למערב, אבל אם היו שתיהן עומדות - מביאה כל אחת קרבן אחד וודאי לעולה, ובתנאי שאם אינה חייבת יהא נדבה, ומביאות שתיהן יחד קרבן חטאת בשותפות, ויתנו כל אחת שאם אינה חייבת יהא חלקי מחול לך, והוא נאכל.

המפלת שפיר מלא מים, מלא דם, מלא גנינים, המפלת כמין דגים וחגבים ושקצים ורמשים, המפלת יום ארבעים - אינן מביאות קרבן.

עבד חייב במצוות כאשה - וכן שפחה חייבת במצוות כאשה ואפילו במצוות שישנן רק בנשים, כגון קרבן יולדת, שנאמר 'אשה'.

שנים שאכל אחד מהן חלב ואין יודע מי הוא - לרבי שמעון שניהן מביאין חטאת אחת ומתנין, ולרבי יוסי כל חטאת שהיא באה על חטא אין שנים מביאין אותה בתנאי, לפי שצריך ידיעה, שנאמר 'או הודע אליו חטאתו'. ומודה רבי יוסי במחוסרי כפרה כגון שתיים שהפילו ואין יודע מי הפיל צורת חיוב שמביאות בתנאי, שכל קרבנן לא בא אלא להתירן בקדשים.

היולדת יוצא דופן - לת"ק אינה מביאה קרבן, שנאמר 'אשה כי תזריע וילדה', עד שתלד ממקום שמזרעת. ולרבי שמעון חייבת, שנאמר 'ואם נקבה תלד', לרבות לידה אחרת.

יום חמישי פרשת ראה - כ"ח מנחם-אב תשע"ט

דף ח' ע"א

המפלת ביום שמונים ואחד ללידתה - חייבת בקרבן על לידה שניה.

המפלת לאור שמונים ואחד - לב"ה חייבת בקרבן כדין יום שמונים ואחד, וכמו ששואל לו לענין דמים שאם ראתה בליל פ"א דמה טמאה כראיה ביום פ"א, שוה לו לקרבן. ולבית שמאי פטורה, שאין דומה ליום פ"א לפי שיצאה בשעה שאינה ראויה להביא בה קרבן, אבל ביום פ"א גם אם חל בשבת ראוי להביא

קרבן ציבור. והדמים אינן מוכיחים, שהרי המפלת בתוך מלאת דמיה טמאים ופטורה מן הקרבן.

בברייתא דרשו בית הלל חיוב קרבן למפלת בליל פ"א מ'א לבת' לרבות אור פ"א לקרבן. ונסתפקו בגמרא אם עיקר טעמם הוא מסברא, ולפי זה גם זה שראה שלש ראיות בליל שמיני חייב בקרבן, או שעיקר טעמם מ'א לבת' ולפי זה זה שראה בליל ח' פטור, שאין לנו פסוק מיותר לרבותו.

זב שהיה בעל שלש ראיות, שראה שלש ראיות בליל שמיני - לדברי האומר לילה נקרא מחוסר זמן, נפטר בקרבן שמביא למחר על ראייה ראשונה, ואינו מביא קרבן נוסף על ראייה השנייה. ואם היה מתחילה בעל שתי ראיות, וראה שלש ראיות בליל שמיני, מביא קרבן על ראייה שנייה, לפי שאינו מביא על הראשונה. ודוקא כשראה בליל שמיני, אבל אם ראה ביום שביעי, אינו מביא קרבן, שכל ראייה שסותרת שבעה נקיים אין מביאה לידי קרבן.

ראה ראייה אחת בליל שמיני ושתיים ביום שמיני - מביא קרבן נוסף. ראה שתיים בלילה ואחת ביום - לדברי האומר לילה נקרא מחוסר זמן, אינו מביא קרבן נוסף.

נזיר שנטמא ביום שמיני לטהרתו - מביא קרבן נוסף על טומאה שניה. נטמא בליל שמיני - לחזקיה אין מביא, שלילה נקרא מחוסר זמן. ולר' יוחנן מביא, שלילה אינו נקרא מחוסר זמן.

האשה שיש עליה ספק חמש לידות וספק חמש זיבות - מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים, ואין השאר עליה חובה. היה עליה חמש זיבות ודאות וחמש לידות ודאות - מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים, והשאר עליה חובה. מעשה שעמדו קנין בירושלים בדינר זהב, אמר רבן שמעון בן גמליאל המעון הזה, לא אלן הלילה עד שיהיה בדינרין, נכנס לב"ד ולמד האשה שיש עליה חמש לידות ודאות, חמש זיבות ודאות - מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים, ואין השאר עליה חובה (היקל על דברי תורה משום עת לעשות לה'). ועמדו קנין ביום ההוא ברבעתים (ב' קנין בשני רביעיות דינר כסף).

היו עליה חמש זיבות ודאי וחמש זיבות ספק, או חמש לידות ודאי וחמש לידות ספק - מביאה שתי קנין, אחת על הודאי ואחת על הספק, של ודאי נאכלת והשאר עליה חובה, של ספק אין נאכלת ואין השאר עליה חובה.

לשיטת רבי יוחנן בן נורי, על ודאי תאמר שמביאה את הקרבן על האחרונה, ותפטר, כלומר שתוכל לאכול בקדשים ולמחר להביא את השאר. על של ספק, אם יש ודאי ביניהן, תאמר שמביאתו על הודאי ותפטר. ואם אין ודאי ביניהן, תאמר שמביאתו על אחד מהן ולא דוקא על האחרונה ותפטר לגמרי. ולשיטת רבי עקיבא, בין על הודאי בין על הספק, תאמר שמביאתו על אחת מהן ולא דוקא על האחרונה, ועל הודאי תאכל בקדשים ולמחר תביא את השאר, ועל הספק תיפטר לגמרי.

למסקנת הגמרא בין ר' עקיבא ובין ר' יוחנן בן נורי מדמים אותה לטבילה - שאם טבלה על אחת מטומאותיה נטהרה, אלא שרבי יוחנן חשש לפשיעה, שאם לא נצריך אותה לומר על האחרונה אני מביאה, תהא סוברת שנפטרה בקרבן זה ולא יהא השאר עליה חובה, ותפשוש ולא תביאם, אבל כשהצריכה לומר על האחרונה אני מביאה, יודעת שהשאר עליה חובה. אבל על הספק שאין השאר עליה חובה, לא הזקיקה לומר על האחרונה אני מביאה. ולר' עקיבא אין חוששין לפשיעה, לכן לא הזקיקה לומר על האחרונה אני מביאה גם על הודאי.

הדרן עלך שלשים ושש

דף ח' ע"ב

פרק שני - ארבעה מחוסרי כפרה

ארבעה מחוסרי כפרה, שמביאין חטאת ולא על חטא אלא לאכול בקדשים. ואלו הן: הזב, והזבה, והיולדת, והמצורע.

ר' אליעזר בן יעקב מוסיף: א. גר - שמחוסר כפרה עד שיזרוק עליו הדם. ב. נזיר - שאסור ביינו ותגלחתו וטומאתו עד שיביא כפרתו. אך לא מנה נזיר טמא - שמביא קרבנותיו כדי שתחול עליו נזירות טהרה, ולא כדי להתירו לבסוף באלו הדברים. ו**תנא קמא לא מנאם מפני שאין מביאים קרבנם להתירם בקדשים** - אלא הגר מביא להכשירו בקהל, ונזיר מביא להתירו ביין שהוא חולין.

זב אינו מטמא באונס - שנאמר 'מבשרו' ולא מחמת אונסו, וזבה מטמאה באונס. זב מטמא בראיות כבימים, והזבה מיטמאה בימים ולא בראיות, שתלה הכתוב את הזכר בראיות ואת הנקבה בימים. ולפיכך חילק התנא את הזב והזבה לשנים.

מצורע ומצורעת אין עיקר טומאתן חלוקה - שניהן מטמאין בכגריס. ולפיכך מנאן התנא לאחד. אבל יש חילוק ביניהן: שהמצורע טעון פריעה ופרימה - שנאמר 'בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע', ואסור בתשמיש המטה

שנאמר 'וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים', ומצורעת אינה פורעת ופורמת - שנאמר 'אישי' [ואינו למעט אשה לגמרי - שהרי נאמר 'והצרוע', ומיותר לרבות האשה], ומותרת בתשמיש המטה - שנאמר 'מחוץ לאהלו' ולא מחוץ לאהלה.

יום שישי פרשת ראה - כ"ט מנחם-אב תשע"ט

דף ט' ע"א

גר מעוכב לאכול בקדשים עד שיביא קינו - והן שתי עופות לעולה.

הביא פרידה אחת שחרית - אוכל בקדשים לערב, ובלבד שיביא השניה, ואינו יוצא בפרידה אחת - שלא מצאנו בכל התורה פרידה אחת לחובה, וביולדת שמביאה בן יונה או תור לחטאת לפי שמביאה עמו כבש.

כל הקנינין שבתורה אחד חטאת ואחד עולה - כאן שתייהן עולות.

הביא חובתו עולה אחת מן הבהמה - יצא, שלא אמרו שצריך להביא קן של שתי עופות אלא להקל עליו. הביא עולה ושלמים - יצא. הביא מנחה ושלמים - לא יצא. שנאמר 'כאשר תעשו כן יעשה' - מה אתם עולה ושלמים, שנאמר 'וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וזבחו זבחים שלמים', אף גר עולה ושלמים. אמנם די לו בבהמה אחת לעולה - ק"ו מעוף, שנאמר 'אשה ריח ניחוח לה', איזה דבר שכולו לה' זה עולת העוף. אבל מנחה לא, לפי שנאמר 'כן' וי"א שנאמר 'כאשר תעשו כן יעשה', מה אתם מיני דמים, אף הם מיני דמים. וא"צ עולה ושלמים, שנאמר 'ככם כגר יהיה', לכם הקשתי, ולא לקרבנותיכם.

רבי דורש 'ככם' כאבותיכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם, מילה שנאמר 'כי מולים היו כל העם היוצאים' וכן 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי', הרצאת דמים, שנאמר 'וישלח את נערי בני ישראל', טבילה שנאמר 'ויקח משה חצי הדם ויזרק על העם', ואין הזאה בלא טבילה, כך הגרים לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים.

האומר הרי עלי עולת העוף - מביא אפילו פרידה אחת, שנאמר 'והקריבו'.

בזמנינו מקבלים גרים אע"פ שאין קרבן - שנאמר 'וכי יגור אתכם גר אשר בתוכם', וצריך הגר להפריש רובע לקנינו. ולר' שמעון כבר נמנה עליו רבן יוחנן בן זכאי ובטלה מפני התקלה.

גר תושב מותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו - לת"ק כישראל בחולו של מועד, לרבי עקיבא כישראל ביום טוב, ולר' יוסי כישראל בחול. לר' שמעון אחד גר תושב ואחד עובד כוכבים, עבד ואמה התושבים, עושין מלאכה בשבת לעצמן כישראל בחול.

אמר רב אידי בר גרשום אמר רב אדא בר אבהו: הלכה כר' שמעון - וב' לשונות אם אמר זאת על דבריו לענין גר בזמן הזה, או על שיטתו לענין גר תושב.

אלו מביאין קרבן על הזדון כשוגג: הבא על שפחה חרופה, ונזיר שנטמא, ושבועת העדות, ושבועת הפקדון.

חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה, וחמשה מביאין קרבן עולה ויורד.

אלו מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה: הבא על שפחה חרופה ביאות הרבה, ונזיר שנטמא טומאות הרבה.

נאמר בשפחה חרופה: 'זכפר... על חטאתו אשר חטא' - מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה. 'ונסלח לו מחטאתו אשר חטא' - לעשות מזיד כשוגג, ויש לתקן הברייתא 'לעשות שוגג כמזיד' שהרי הפרשה עוסקת במזיד (שחייבה את האשה מלקות).

נאמר בנזיר 'וכי ימות מת עליו בפתע פתאום': 'פתע' - זה שוגג, כאמור 'אם בפתע בלא איבה הדפו'. 'פתאום' - זה אונס, כאמור 'ויאמר ה' פתאום אל משה'. וי"א זה מזיד, כאמור 'ערום ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו'.

'פתאום' - משמע מזיד (כנ"ל) ומשמע אונס (כנ"ל), ומשמע שוגג - כאמור 'פתי יאמין לכל דבר', אך אילו לא נאמר 'פתע' היינו מפרשים 'פתאום' בשוגג כמו כל התורה כולה שחייב קרבן רק בשוגג.

בכל העבירות האמורות בקרבן עולה ויורד נאמר 'ונעלם' מלבד בשבועת העדות - לחייב על המזיד כשוגג. ולמדים גזירה שוה 'תחטא' לשבועת הפקדון.

הבא על חמש שפחות חרופות בהעלם אחת - חייב על כל אחת, שגופין מוחלקין, שכשם שדרשו בשאר עריות 'ואשה' - לחלק על כל אשה ואשה, כך יש לדרוש בשפחה האמור 'היא שפחה' - לחלק על כל שפחה ושפחה.

דף ט' ע"ב

נאמר בנזיר טמא 'וקדש את ראשו ביום ההוא' - לרבי: ביום הבאת קרבנותיו. לר' יוסי ב"ר יהודה: ביום תגלחתו.

מה ששינוי שניזר שנטמא טומאות הרבה מביא קרבן אחד - היינו כר' יוסי ב"ר יהודה, ובנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי, וכיון שלא יצא לשעה הראויה

להקריב קרבן אינו חייב אלא קרבן אחד. אבל לרבי לא שייך זאת, שאם נטמא בשביעי - כולה טומאה אחת היא (שנזירות טהרה חלה עליו רק למחרת). ואם נטמא בשמיני - כיון שיצא לשעה שראויה להקריב קרבן חייב על כל אחת.

המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה - מביא מנחה אחת, שנאמר 'זאת תורת הקנאות' - תורה אחת לקנויין הרבה.

מצורע שנתנגע נגעים הרבה - מביא סדר קרבנות אחד, שנאמר 'זאת תורת המצורע' - תורה אחת למצורעים הרבה.

מצורע עשיר והעני או עני והעשיר: לר' שמעון - הכל הולך אחר חטאת, שאם הביא חטאת בהמה בעשירות מביא גם עולת בהמה, ואם הביא חטאת העוף בעניות אף שהעשיר מביא גם עולה בעניות. לר' יהודה - הכל הולך אחר אשם, ולר' אליעזר בן יעקב - הכל הולך אחר צפרים. ושלשתן מקרא אחד דרשו: 'אשר לא תשיג ידו בטרתו' - לר' שמעון: דבר המכפר, לר' יהודה: דבר המכשיר, לר' אליעזר בן יעקב: הגורם לו טהרה.

שנינו במשנה הביא ציפרין ונתנגע לא עלו לו עד שיביא חטאתו, רבי יהודה אומר עד שיביא אשמו - והמשנה חסירה וכוונתה: הביא ציפרין ונתנגע - אין מביא אלא קרבן אחד, אך קביעות עניות ועשירות היא בהבאת החטאת (כר' שמעון), ולר' יהודה בהבאת האשם.

האשה שילדה ולדות הרבה בתוך מלאת מביאה קרבן אחד - כגון שילדה נקיבה, והפילה בתוך שמונים נקבה אחרת, חזרה והפילה בתוך שמונים נקבה שלישית. וכן במעוברת תאומים שהפילה בזה אחר זה בתוך מלאת הקודם. שנאמר 'זאת תורת היולדת לזכר ולנקבה' - מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה. יכול תביא קרבן אחד על לידה שלפני מלאת ועל לידה שלאחר מלאת - תלמוד לומר 'זאת'.

לר' יהודה מביאה על הראשון ואינה מביאה על השניה, מביאה על השלישי ואינה מביאה על הרביעי - סובר ולד ראשון גורם חיוב הקרבן ולא ולד שני שנולד תוך מלאת ראשון, ולכן מונה ימי מלאת מראשון ונמצא שלישי נולד לאחר מלאת, משא"כ לדברי חכמים ולד שני גורם. ודקדקו לפרש שזה טעמו של ר' יהודה - שלא נטעה שמודה לחכמים במפלת תאומים כיון שעבורם כאחד.

שבת קודש פרשת ראה - ל' מנחם-אב תשע"ט

דף י' ע"א

איבעיא בדעת ר' יהודה - האם רק לענין קרבן לא התחשב בולד שני כיון שלא יצאה לשעה שראויה להקריב קרבן, אבל לענין ימי טוהר יש להשלים ימי טוהר של לידה שניה לאחר מלאת ימי הטוהר של לידה ראשונה, או שמא רק החמיר ולא היקל לענין ימי טוהר.

שנינו בברייתא: יולדת, שוחטין וזורקין עליה ביום ארבעים לזכר וביום שמונים לנקבה. ובפירוש הברייתא: לרב חסדא - בלידה תאומים יום אחר יום, וכו' יהודה שולד שני כמי שאינו, ולכן ביום מ' ללידה שניה כבר יכולה להביא הקרבן שהרי הוא יום מ"א לולד ראשון. ויש לפשוט האיבעיא שגם לענין טומאה סובר שולד שני כמי שאינו. לדחיית הגמרא: בפסח הבא בטומאה. ואף שאינו נאכל לזבים וזבות נדות ויולדות, אך זו שטבלה ואינה אלא מחוסרת כיפורים אינה כזב ואוכלת. אך עד יום מ' לא ישחטו עליה אף שטבלה - שטבל יום זכב. פירוש רב אשי לשיטת רבא שמחוסר כפורים זכב כזב: הכוונה לזו שהפילה ביום ארבעים ליצירת זכר וביום שמונים ליצירת נקבה, ור' ישמעאל היא הסובר שיצירת זכר נגמרת ביום מ"א ונקבה ביום פ"א. והחידוש הוא שאם היתה לידה יבשה הרי היא טהורה שאפשר לפתיחת הקבר בלא דם.

שנינו בברייתא: נאמר ביולדת נקיבה 'ששים יום' - מה יום רצוף, אף ששים כולן רצופין - ואין הכרח להעמיד כר' יהודה ולפשוט האיבעיא שר' יהודה לא אמר דבריו רק לחומרא. שאפשר להעמידה כחכמים, וביולדת תאומים, והראשונה נקבה, והשני נולד זכר ביום עשרים לימי טוהר, וצריכה למנות ז' ימי טומאה, והשמיענו הפסוק שאין משלימים לה שבעת ימים לאחר מלאת ימי טוהר.

שנינו בברייתא: נאמר ביולדת זכר 'ששים יום' - מה יום כולו רצוף, אף שלשים רצופין - ואי אפשר להעמיד כחכמים, שהרי לדעתם מונים לולד שני (ובזכר לא שייך שימי מלאת של ראשון ימשכו לאחר מלאת של שני), ובהכרח כר' יהודה, ויש לפשוט האיבעיא שלא בא אלא להחמיר.

שנינו בברייתא: נאמר ביולדת נקיבה 'ששים ימים' יכול בין רצופין ובין מפוזרין (שהרי נאמר 'ימים' ולא 'יום') - תלמוד לומר 'ששים', מה ששים כולן רצופין, אף ששה כולן רצופין - וגם ברייתא זו בהכרח כר' יהודה, ויש לפשוט כנ"ל.

דף י' ע"ב

אלו מביאין קרבן עולה ויורד: על שמיעת קול, ועל בטוי שפתים, ועל טומאת מקדש וקדשיו, והיולדת, והמצורע.

הדרך עלך ארבעה מחוסרי כפרה

דף י"א ע"ב

פרק שלישי - אמרו לו

א. אמרו לו אכלת חלב - מביא חטאת. ב' פירושים: א. אמרו לו שנים, והוא מכחישים, וכו' מאיר דסיפא. וקמשמע לן שדבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן. ב. בעד אחד [ואף ששינו 'אמרו' - הרי שינו גם 'האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעליך ונישאת, ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה, והיינו בעד אחד, שהרי שינו בסיפא: 'נישאת שלא ברשות [ב"ד אלא בעדים] מותרת לחזור לו'], והוא שותק - שנאמר 'או הודע אליו חטאתו' - ולא שיודיעוהו אחרים. יכול אפילו אין מכחישו - תלמוד לומר 'או הודע אליו, ולשני עדים אין צריך פסוק אלא היינו בעד אחד - ואף שיש לתלמוד זאת מהמשך המשנה (ג') כך כוונת התנא: אמרו לו אכלת חלב - מביא חטאת, במה דברים אמורים בשתק, אבל אם מכחישו פטור.

ב. עד אומר אכל ועד אומר לא אכל, או אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל - מביא אשם תלוי.

ג. עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי - פטור.

ד. שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי - לר' מאיר: חייב, שאם מביאים אותו למיתה חמורה, כל שכן שמביאים אותו לקרבן הקל. לחכמים: פטור, שיש לו מיגו לומר מזיד הייתי.

אכל כזית חלב ושוב אכל כזית חלב בהעלם אחת - חייב אחת. אכל חלב ודם ופיגול וזותר בהעלם אחת - חייב על כל אחת - זה חומר במינין הרבה ממין אחד, וחומר במין אחד ממנין הרבה - שאם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלם אחת, ממין אחד - חייב, משני מינין - פטור.

יום שני פרשת שופטים - ב' אלו תשע"ט

דף י"ב ע"א

איבעיא מהו טעמם של חכמים החולקים על ר' מאיר וסוברים שנאמן אדם להכחיש ב' עדים המעידים שאכל חלב בשוגג - האם משום שנאמן על עצמו יותר ממאה איש, או משום שיש לו מיגו לומר מזיד הייתי. ונפק"מ: במעידים שנשטא טומאה חדשה, שלצד א' - חייב, שאין לו מיגו לומר 'טבלתי', שהרי עדיין הוא טבול יום, ורק בטומאה ישנה פטור כיון שיכול לומר 'טבלתי', אך לצד ב' נאמן אף על טומאה חדשה.

שינו בברייתא: אמר לו עד אחד נטמאת והוא אומר לא נטמאתי - פטור. יכול אפילו שנים - א"ר מאיר: ק"ו, אם הביאוהו שנים למיתה חמורה, לא יביאוהו לידי קרבן הקל? וחכמים אומרים: אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש - ואין לפשוט האיבעיא, שיש לפרש כוונת חכמים: מתוך שאם רצה לומר לא עמדתי בטומאתי - פטור, לכן אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש. והוצרכה הברייתא לחדש זאת אף שכבר שינו כן במשנה לענין אוכל חלב - שלא נטעה שרק שם נאמן משום שיכול לתרץ דיבורו 'לא אכלתי שוגג אלא מזיד', אלא גם ב'נטמאת' נאמן שיכול לתרץ דיבורו 'לא עמדתי בטומאתי אבל טבלתי'.

דרשו בברייתא מהנאמר 'והתודה אשר חטא עליה' - רק המודה בדברים חייב, אבל המכחיש עד אחד שאומר נטמאת פטור, יכול אפילו שנים מכחישינן א"ר מאיר: אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה, לא יביאוהו לידי קרבן הקל? לר' יהודה: נאמן אדם על עצמו יותר ממאה איש. לחכמים: כר' יהודה בחלבים ובביאת מקדש, אבל בטומאה כר' מאיר - ונפשטה האיבעיא שטעמם של חכמים משום מיגו (פירוש א' ברש"י). ואף בטומאה ישנה אינו יכול לתרץ דיבורו 'לא עמדתי בטומאה אבל טבלתי' - שאם יטען כן הרי הוכחש לענין מגע הכלול בדברי העדים.

אמר רב נחמן: הלכה כר' יהודה. אך דווקא לאכול הטהרות שנגע בהם בינו לבין עצמו ולא בפרהסיא, ורק לעצמו אך לא יאכילם לאחרים.

דף י"ב ע"ב

מודה ר' מאיר לחכמים: א. אמרו לו שנים בעלת שפחה חרופה והוא אומר לא בעלתי - נאמן, שיכול לומר לא גמרתי ביאתי. ב. אמרו לנזיר נטמאת והוא אומר לא נטמאתי - פטור, שיכול לומר נשאלתי על נזירותי. ג. אמרו לו יודע אתה בעדות פלוני והוא אומר לא ידעתי - פטור, שיכול לומר לא נתכוונתי לעדות.

אכל כזית חלב ושוב אכל כזית חלב חייב אחת, אבל אכלם בשני העלמות חייב שתיים - שרק העלמות מחלקין.

שינו במשנה שאם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלם אחת, ממין אחד חייב, משני מינין פטור - ללשון א': החידוש ברישא הוא שמדובר באכלו בשני תמחויין, וכו' יהושע שתמחויין מחלקין, ורק לחומרא אמר כן

שינו בברייתא: יש מביא בדלות ועשירות - יולדת ומצורע. יש מביא גם בדלי דלות - שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. יש מביא אחד תחת אחד - יולדת שמביאה עוף אחד תחת כבש. יש מביא שנים תחת שנים - מצורע שמביא ב' עופות תחת ב' כבשים. יש מביא שנים תחת אחד - שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו שמביאים ב' עופות תחת כבשה אחת. יש מביא אחד תחת שנים - ג' הנ"ל שמביאים בדלי דלות עשירית האיפה תחת ב' עופות.

הברייתא מסיימת: מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה - שהאומר 'הרי עלי בסלע למזבח' - מביא כבש, שנאמר 'איל אשם בכסף שקלים' - ויש ללמוד לכבש שהוא בן שנה (כאמור 'כבש בן שנתו') שהוא בסלע. ושינו לעיל שעמד מחיר זוג עופות ברבע דינר, ואם חסה התורה על יולדת בדלות שתביא עוף השוה שמינית דינר (כ"ד פרוטות) שהוא אחד מל"ב בכבש הבא בעשירות, כך גם חסה על דלי דלות שתהא עשירית האיפה בפרוטה, ואמנם אחד מל"ב מקרבן דלות הוא שלשת רבעי פרוטה - אך אין ראוי להביא פחות מפרוטה למקום.

יום ראשון פרשת שופטים - א' אלו תשע"ט

דף י"א ע"א

החילוקים בין שפחה חרופה לשאר העריות: א. כל העריות בחטאת, ושפחה באשם. ב. כל העריות בקרבן נקבה, ושפחה בזכר. ג. כל העריות שוים האיש והאשה במלקות במזיד ובקרבן בשוגג, ובשפחה רק האיש מביא קרבן, ורק האשה לוקה. ד. בכל העריות המערה כגומר, משא"כ בשפחה. ה. בכל העריות חייב על כל ביאה וביאה שנעשו בהעלמות חלוקות, ובשפחה חייב אחת. ז. חומרא בשפחה - שהאיש המזיד חייב בקרבן כשוגג.

'בקורת תהיה' - מלמד שהיא לוקה. לר' יצחק: שתהא ב'קריאה', כמו ששינו גדול הדינין מקרא, שני מונה, שלישי אומר הכהו. לרב אשי: שתהא ב'ביקור', שהיו מבקרים את החייב מלקות כמה יכול לסבול (מכות הראוין להשתלש). 'תהיה' - היא לוקה ולא הוא. 'והביא את אשמו לה' - האשה אינה מביאה קרבן.

תחילת הפרשה באיש, והפסיק וכתב 'ביקורת תהיה, ואח"כ 'והביא את אשמו לה' - ללמד שאינו חייב בקרבן אלא בזמן שהאשה חייבת במלקות.

לעולם אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד - שנאמר 'והיא שפחה נחרפת לאיש', ו'נחרפת' הוא לשון שינוי, שנאמר 'ותשטח עליו הריפות', ונאמר 'אם תכתוש האויל במכתש בתוך הריפות בעלי'.

'זיתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם' - כולם שפחות חרופות בעלו.

איזו שפחה חרופה האמורה בתורה - לר' עקיבא (ר' יהודה): 'והפדה לא נפדתה' - פדויה ואינה פדויה, חציה שפחה וחציה בת חורין. ומאורסת לעבד עברי - שנאמר 'כי לא חופשה' - מכלל דהוא חופש. לר' ישמעאל: שפחה כנענית גמורה המאורסת לעבד עברי, ואף שנאמר 'והפדה לא נפדתה' - דברה תורה כלשון בני אדם. לר' אלעזר בן עזריה (ר' אליעזר בן יעקב): כל עריות מפורשות שהן בנות חורין, ואין לנו יוצאת מן הכלל אלא זו ומסתבר שגם היא מקצת בת חורין, והיינו כר' עקיבא. ובגמרא הוסיפו שנתכוין לומר לר' ישמעאל: ככל מקום סובר אני כמותך שדברה תורה כלשון בני אדם, אך לאחר שנאמר 'כי לא חופשה' מיותר 'והפדה לא נפדתה', אלא בהכרח כר' עקיבא. לאחרים: בשפחה כנענית - כנ"ל לר' ישמעאל, ומאורסת לעבד כנעני - שנאמר 'כי לא חופשה' - אם אינו ענין לה, תנהו ענין לו.

בשפחה חרופה הוקשו האיש והאשה כנ"ל, ולכן: כל העריות אם היה אחד גדול ואחד קטן - קטן פטור וגדול חייב, ובשפחה שניהם פטורים. כל העריות היה אחד ער ואחד ישן - ישן פטור וער חייב, ובשפחה שניהם פטורים. כל העריות היה אחד שוגג ואחד מזיד - שוגג בחטאת ומזיד בכרת. אבל בשפחה אם היה הנועל מזיד והאשה שוגגת שניהם פטורים.

תנא שנה ברייתא לפני רב ששת: עשו גומר כמערה, מתכוין כשאינו מתכוין, כדרכה כשלא כדרכה, ניעור כישן - שאלו רב ששת: אם מדובר בשפחה חרופה הרי: א. מערה פטור. ב. שאינו מתכוין פטור. ג. שלא כדרכה פטור - שנאמר 'שכבת זרע'. ד. ישן פטור. ואם מדובר בשאר עריות היה צריך לשנות 'עשו מערה כגומר' [וכן 'עשו שלא כדרכה כדרכה', וכמו כן קשה ב' וד']. אלא יש לפרש שכוונת הברייתא ללמד שפטור על ביאה שלא כדרכה בשפחה חרופה, משום שנאמר 'שכבת זרע', וחזרה על כך הברייתא ג' פעמים: עשו גומר שלא כדרכה בשפחה כמערה כדרכה שפטור - מהלימוד הנ"ל, וכן עשו מתכוין שלא כדרכה כאינו מתכוין כדרכה, וכן עשו ניעור שלא כדרכה כישן. ועוד יש לפרש: עשו מתכוין בשפחה שפטור כמו אין מתכוין בכל עריות, ניעור שלא כדרכה בשפחה שפטור כישן בכל עריות.

יום רביעי פרשת שופטים - ד' אלול תשע"ט

דף י"ד ע"א

יש אוכל אכילה אחת ומתחייב ד' חטאות ואשם - טמא שאכל חלב נותר מקדשים (המחייבו אשם מעילות) ביום הכיפורים. ור' מאיר מוסיף שאם היה בשבת והוציאו מרשות לרשות חייב עוד חטאת. והשיבוהו: שאין החיוב על האכילה אלא על ההוצאה.

לר' מאיר איסור חל על איסור רק באיסור כולל או איסור מוסיף, כגון כאן - טהור אסור רק בחלב, כשנטמא נוסף לו איסור בחתיכות טהורות וחל גם על החלב, והחלב בתחילה אסור רק באכילה, כשהקדישו נוסף בו איסור הנאה וחל גם על החלב, כשנעשה נותר נוסף בו איסור לגבוה וחל גם לגבי הדיוט, כשחל יום הכיפורים נוסף לו איסור בחולין וחל גם לגבי גבוה.

רב אדא בר אבא גרס במשנתנו שמתחייב בה' חטאות ואשם - וכגון שאכל מלבד הכזית הנ"ל עוד כזית פיגול. אך לא שנינו 'ש' חטאות', והיינו כשהוסיף ואכל כזית דם - שדיברו רק באכילה אחת, ושיערו חכמים שאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים.

לפי גירסתנו ד' חטאות מה שלא שנינו ה' וכשאכל עוד כזית פיגול - שדיברו רק באכילת כזית חלב אחד ולא בשנים, ואמנם כדי להתחייב חטאת על יום הכיפורים צריך לאכול כותבת (שהיא כשני זיתים) אך מדובר שאכל כוליא בחלבה, או שהשלים השיעור בתמרים.

קומץ פיגול שהעלה לגבי מזבח בקע פיגולו ויכול לחול עליו איסור נותר - וממילא שייך בהמה אחת חתיכת פיגול וחתיכת נותר, ולכן אין לתרץ שלכן לא נקט התנא ו' חטאות. ואין לתרץ שלא דיבר בשני אברים - שגם באבר אחד שייך שהעלהו חציו למזבח וחציו נשאר בחוץ, שאם תאמר שנלך אחר רוב אבר - תפשוט איבעית רמי בר חמא האם הלכו באברים אחר הרוב.

רפרם דייק מדברי ר' מאיר 'אם היתה שבת' שאין עירוב והוצאה ליום הכיפורים - ופרוכהו: אפשר כוונתו שאם היתה שבת והוציאו - חייב עוד ב' חטאות משום שבת ומשום יוה"כ.

נאמר בשעיר המשתלח לעזאזל 'זשלח ביד איש עתי', איש - להכשיר את הזר, עתי - אפילו בטומאה ואפילו בשבת, עתי - במזומן. ודייק רפרם ממה שהוצרך הכתוב להתיר בשבת שאין עירוב והוצאה ליה"כ. ופרוכהו: אפשר שדוחה יוה"כ משום שזו עבודת היום.

דף י"ד ע"ב

יש בא ביאה אחת וחייב ו' חטאות - בבא על אמו והוליד ממנה בת, והרי היא אסורה עליו משום בתו ומשום אחותו (2), ונישאת לאחי אביה ונאסרה עליו משום משום אשת אחיו (3), מת בעלה ונישאת לאח אבי אביה ונאסרה עליו משום אשת אחי אביו (4), והרי היא אשת איש (5) ונדה (6). ואף לר' מאיר שאין איסור חל על איסור - איסור בתו ואחותו באים כאחת, ושאר האיסורים הם 'איסור מוסיף': אשת אחיו - נאסרת גם על שאר אחים, אשת אחי אביו - נאסרת על שאר אחי אביו (ולגירסת רש"י - על שאר אחיו), אשת איש - נאסרת על שאר העולם, נדה - נאסרת על בעלה.

עוד אופן: בא על בת בתו, או בת אשתו, או בת בתה של אשתו (1), שנשאת לבנו ונאסרה עליו משום כלתו (2), ואח"כ נשאת לאחיו (3), ואח"כ נישאת לאחי אביו (4), והרי היא אשת איש (5) ונדה (6).

ר' יוסי מוסיף: אם קודם שבא עליה נפלה לפני אביו ליבום (שבעלה השלישי שהוא אחי אביו מת בלא בנים), ועבר אביו על איסור שניה של כלת בנו ונשאה - חייב עוד חטאת משום אשת אב. ואף שסובר שאין איסור חל על איסור - כאן הוא איסור מוסיף, שמדובר ביש לאביו עוד בן שנאסר עליו כעת משום אשת אביו.

עבר עבירה שיש בה שתי מיתות כגון חמותו (שריפה) שהיא אשת איש (חנק) - נידון במיתה החמורה (שריפה). לר' יוסי: אין איסור חל על איסור, ולכן נידון בזיקה ראשונה שבאה עליו - שאם היתה חמותו ונעשית אשת איש - בשריפה, אשת איש ונעשית חמותו - בחנק.

יום חמישי פרשת שופטים - ה' אלול תשע"ט

דף ט"ז ע"א

יש בא ביאה אחת וחייב ז' חטאות - בא על חמותו, או אם חמיו, או אם חמותו (1), שנשאת לבנו (כלתו), (2) ואח"כ נישאת לאחיו (3), ואח"כ נישאת לאחי אביו (4), והיא אחות אשתו (5), והיא אשת איש (6) ונדה (7).

הבא על חמותו שהיא גם אם חמותו וגם אם חמיו (שנשא את בתה ואת בת בתה ואת בת בנה) - לר' יוחנן בן גורי חייב ג' חטאות, לחכמים רק חטאת אחת, שכולן משום לאו אחד.

ולא לקולא. ללשון ב': בסיפא הכוונה למין אחד בשני תמחויין, וכו' יהושע, ואף לקולא אמר כן. וברישא מדובר במין אחד ותמחוי אחד, והחידוש הוא בהיתה לו ידיעה בין שתי החצאין, וכרבן גמליאל שאין ידיעה לחצי שיעור.

הכותב שתי אותיות בשתי העלמות - לרבן גמליאל חייב, שאין ידיעה לחצי שיעור, ולחכמים פטור, שיש ידיעה לחצי שיעור.

יום שלישי פרשת שופטים - ג' אלול תשע"ט

דף י"ג ע"א

צירוף שהיה באכילה לחיוב - לר' מאיר: כאילו אוכל קליות, ולמסקנא היינו לחומרא דהיינו אף אם שהה באכילתו כל היום. לחכמים: שישא מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס (ד' ביצים).

אכל אוכלין טמאין או שתה משקין טמאין - אם שהה עד בכדי אכילת פרס, נטמא גופו.

שתה רביעית יין תוך כדי אכילת פרס ונכנס למקדש - לחכמים: חייב. לר' אליעזר: אם לא שתה בבת אחת פטור, וכן אם נתן בו מים כל שהוא - פטור.

רבנאי אמר שמואל: אכל חצי פרס אוכלים טמאים כל היום, אם אכל כל כזית ממנו בכדי אכילת פרס - נטמא גופו. ופרוכהו מברייתא שמפורש בה שצריך לאכול כל האכילה בתוך כדי אכילת פרס.

אכל אוכלים טמאים פחות מכשיעור - אסרו עליו לטבול, שאם אחר שטבל השלים השיעור מצטרף, ויבא לטעות שטבילתו הועילה שלא יטמא.

התירו למעוברת שהריחה לאכול מאכלים טמאים אפילו הרבה פעמים פחות מכשיעור - מפני הסכנה.

התירו למגע טמא מת להניק את בנה ובנה טהור - ואינו נטמא ע"י שתיית החלב, לרב נחמן: שלא הוכשר החלב, ואף לא ע"י טיפה המלוכלכת על פי הדד שמדובר ביונק בתקיפה אחת. לר' בא: משום דספק ינק כשיעור וספק לא ינק, ואם תמצא לומר ינק, ספק ינקו באכילת פרס, ספק ינקו ביותר מכדי אכילת פרס. ודלא כרב נחמן - א. אף היונק בתקיפה אחת פי מלא חלב. ב. מקום חלב מעיין הוא ואינו צריך הכשר.

רבא הוכיח שמקום חלב מעיין - ממה ששנינו שחלב אשה מטמא גם אם יצא שלא לרצון. ופרוכהו: א. שנינו: האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר תנור - תנור טמא. ופירש ר' יוחנן שמדובר בהוכשר בטיפה מלוכלכת ע"פ הדד. ב. שנינו בברייתא תשעה משקין בזוב: זיעה וליחה סרוחה וריעי - טהורים. דמעת עינו ודם מגפתו וחלב אשה - מטמאים טומאת משקין ברביעית. רוקו זובו ומימי רגליו - מטמאין טומאה חמורה בכל שהוא. ומוכח שאין מקום חלב מעיין, שאם כן היה מטמא טומאה חמורה בכל שהוא. ו'שלא לרצון' ששנינו היינו לא שיצא נגד רצונו אלא שיצא בסתם, שדעתו של תינוק קרובה לחלב.

דף י"ג ע"ב

'יין ושכר אל תשת' - לת"ק: 'ושכר' אין חייב מיתה אלא בשתה כדי לשכר, והיינו רביעית יין בן מ' יום, שדרש גזירה שוה מ'שכר' האמור בנזיר שדווקא על יין חייב. 'יין' - שמוזהרין גם בכל שהוא וגם מגתו. לר' יהודה: 'ושכר' - לחייב על שאר משכרין, שלא דרש הגזירה שוה. 'יין' - על היין במיתה, ועל שאר משכרין באזהרה. לר' אלעזר: 'יין אל תשת ושכר' - אל תשתהו כדרך שכרותו, אבל אם הפסיק בשתייתו או נתן לתוכו מים כל שהוא - פטור.

שנינו: אכל דבילה קעילית, או שתה דבש או חלב, ונכנס למקדש ושימש - לוקה. והיינו כר' יהודה.

אמר רב יהודה בר אבותאי: הלכה כרבי אלעזר. רב קרא את ר' אלעזר 'טובינא דחכימי' (מאושר שבחכמים).

רב אשי לא רצה להתיר נדרו של רב אחא לאחר סעודת יו"ט משום ששתה יין, ואף שעירב בו מים והלכה כר' אלעזר - שלא נאמרו דבריו אלא בשתה רביעית בלבד, והוא שתה יותר.

נאמר בפרשת שתויי יין: 'ולהבדיל בין הקודש ובין החול' - אלו שומת דמין וערכין, חרמין והקדשות. 'בין הטמא ובין הטהור' - אלו הוראות בטומאה וטהרה. 'ולהורות' - זו הוראה. 'את כל החוקים' - אלו מדרשות. 'אשר דבר ה' - זו הלכה. 'ביד משה' - זה תלמוד. אבל משנה מותר - שנאמר 'ולהורות' לר' יוסי בר' יהודה אף תלמוד נדרש להיתר מ'להורות'. ופסק רב כמותו.

הוראה ש'שרץ טמא וצפרדע טהור' מותרת לשתויי יין - ואף לחכמים, שהוא דבר שאף תינוקות של רבן יודעים אותו.

רב לא דרש לאחר סעודת יו"ט - ואף שפסק כר' יוסי ב"ר יהודה, מפני שלא היה יכול להמנע מהוראה בעת דרשתו.

שחט בהמה ואת בת בתה ואח"כ שחט את בתה - לסומכוס משום ר' מאיר: סופג שמונים, שבשחיתת הבהמה השלישית עבר פעמיים על איסור 'אותו ואת בנו'. לחכמים סופג רק ארבעים, ששם איסור אחד הוא.

לר' הושעיא - ר' יוחנן בן גורי וסומכוס בשיטה אחת עומדים. **לרבא**: שמא לא אמר ר' יוחנן רק כאן משום שהן שמות מוחלקין, משא"כ באותו ואת בנו. לרב נחמן בר יצחק: שמא לא אמר סומכוס אלא באותו ואת בנו שגופין מוחלקין, משא"כ כאן, וכמו שדרש ר' יוחנן 'שאר הנה זמה היא' - הכתוב עשן לכולן זמה אחת.

ר' עקיבא שאל את רבן גמליאל ואת ר' יהושע: הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו, האם חייב חטאת אחת או ג'. אמרו לו לא שמענו, אבל שמענו שהבא על ה' נשוי נדות בהעלם אחת, חייב על כל אחת, והדברים ק"ו.

אין לפרש ספק ר' עקיבא בג' נשים - שפשוט שחייב ג' שהרי גם השמות וגם הגופים מוחלקין. אלא ספיקו באשה אחת, והיינו ברשע שבא על אמו והוליד ב' בנות, וחזר ובא על אחת מהן והוליד בן, ובא בנו - רשע בן רשע - על אחות אמו שהיא אחותו שהיא אחות אביו. והספק אם חייב ג' מפני שהשמות מוחלקין, או חייב אחת משום שהוא גוף אחד. ורצו ללמוד בק"ו מה' נשוי נדות בבת אחת שהיא שם אחת וחייב על כל אחת, כ"ש בזו שה' ג' שמות. אך יש לפרוך: מה לה' נדות שכן גופין מוחלקין. אלא המקור לחיוב הוא מהפסוק 'ערות אחותו גלה'.

בא על ערוה אחת כמה בהעלם אחד - לר' אליעזר חייב חטאת על כל אחת. לחכמים חייב רק אחת.

היה הוא בהעלם אחת והיא בה' העלמות - היא חייבת על כל אחת, והוא חייב רק אחת (לחכמים). ואין מחייבים אותו על כל אחת בטענה שהיא אחת והוא גרם לה להתחייב ה'.

בא על ה' נשוי נדות בהעלם אחד - גם לחכמים חייב על כל אחת, הואיל וגופין מוחלקין.

עשה בשבת פעמיים אותה מלאכה בהעלם אחד, כגון קצר וקצר - לרבה: לר' אליעזר חייב שתיים (אם עשאה בזה אחר זה, כדלהלן). שטעמו משום שעשה שתי עבירות, וגם כאן כך הוא. לרב יוסף: לכו"ע חייב רק אחת, שטעמו של ר' אליעזר מפני שאי אפשר לערב ולעשות שתי הביאות יחד, משא"כ בזה.

עשה אב מלאכה ותולדה בהעלם אחד, כגון קצר וזמר - לחכמים חייב אחת, לר' אליעזר חייב שתיים. ומדויק שאם עשה פעמיים אותו אב גם לר' אליעזר חייב רק אחת - ולרבה היינו בדלית המודלית על גבי תאינה וקצצן בבת אחת, שבזה חייב ר' אליעזר שתיים הואיל ושמות מוחלקין וגופין מוחלקין, ובדומה לזה בקצר שתי גרוגרות בבת אחת, חייב אחת, אבל קצר כגרוגרת וחזר וקצר כגרוגרת - חייב שתיים.

דף ט"ז ע"ב

עוד שאל רבי עקיבא: אבר המדולדל בבהמה האם מטמא משום אבר מן החי? אמרו לו: לא שמענו, אבל יש ללמוד ממה שמענו - אבר המדולדל באדם טהור, ומה אדם המיטמא מחיים כן, כל שכן בבהמה שאינה מקבלת טומאה מחיים שאין אבר המדולדל שבה מטמא.

מנהג מוכי שחין בערב פסח בירושלים שהיו להם אברים מדולדלים - הולך אל הרופא וחותכו עד חיבור כשערה, ותחבו בקוץ ונמשך ממנו, והלה עושה פסחו והרופא עושה פסחו, ועושה זאת בכל כוחו ולכן אין נטמא בשעת פרישה.

משקה הבלוע בכרישה או בשערו או בכסותו - אינו חשוב משקה להכשיר בכי יותן, אך משקים היוצאים הרי הן בכי יותן. **כרישה עצמה שמחקה להוציא ממנה משקים** - הוכשרה, שבשעת פרישה נגעו בה המים, שאין מוציאים בכל כוחו אלא בנחת.

זב וטמא מת שירדו עליהם גשמים וסחטו בגדיהם ויוצאים המשקים מצד העליון לצד התחתון - טהורים, שאין חשובים משקה עד שיצאו מכל הבגד. **יצאו מכולן** - מכשירין, אך טהורים, והיינו בניתזין בכל כחן ולא נגעו בבגד הטמא בשעת פרישה.

עוד שאלו ר' עקיבא: השוחט ה' זבחים בחוץ בהעלם אחת, האם חייב ה' או אחת? אמרו לו: לא שמענו. אמר ר' יהושע: שמעתי באוכל מזבח אחד מה' תמחוין בהעלם אחת, שחייב על כל אחת משום מעילה, וקל וחומר לה' זבחים נפרדים. **לר' שמעון**: לא כך שאל, שאם כן לא היה ר' יהושע מוכיח מאוכל - שהרי מה לאוכל שכן נהנה. אלא כך שאלו: האוכל נותר מחמשה זבחים בהעלם אחת, מהו? והוכיח ר' יהושע: מה זבח אחד שאין גופין מוחלקין חייב על כל אחת משום שהתמחוין מוחלקין, כל שכן לחמשה זבחים שהם גופין מוחלקין.

אמר לו ר' עקיבא לר' יהושע: אם הלכה נקבל, אם לדין יש תשובה - שמעילה

חמורה מנותר שעשה בה מאכיל כאוכל ואת המהנה כנהנה, וצירף את המעילה לזמן מרובה.

שנינו בברייתא: א. אכל ה' חתיכות נותר מזבח אחד בהעלם אחת אפילו בחמשה תמחוין - מביא חטאת אחת, ועל לא הודע - אשם תלוי אחת. ב. אכלם בחמש העלמות - מביא חטאת על כל אחת, ועל לא הודע אשם תלוי על כל אחת. ג. אכל מה' זבחים בהעלם אחת - לת"ק: חייב על כל אחת. לר' יוסי בר' יהודה: חייב אחת, וכן על לא הודע אשם תלוי אחת. ד. אכל ה' חתיכות בה' תמחוין מזבח אחד לפני זריקת דמים אפילו בהעלם אחת - חייב על כל אחת משום מעילה.

הברייתא נשנתה ע"י ב' תנאים - שבדין ב' מבואר שדווקא העלמות מחלקות ולא זבחים מחלקים. ובדין ג' מבואר שלת"ק זבחים מחלקים. וב' דרכים בגמרא: א. נחלקו ב' תנאים בדעת ר' יהושע אם הודה לדברי ר' עקיבא. שאי אפשר להעמיד הברייתא כר' עקיבא - שהרי בסיפא לא שנינו שעל ספיקו מביא אשם תלוי, ור' עקיבא מחייב על ספק מעילה אשם תלוי. ב. ר' יהושע לא הודה לו, והתנא הראשון הוא תנא הסובר כר' עקיבא לענין חילוק חטאות, וחולק עליו לענין אשם תלוי על מעילה.

יום שישי פרשת שופטים - ו' אלול תשע"ט

דף ט"ז ע"א

שנינו במשנה שאם אכל מזבח אחד לפני זריקת הדם בה' תמחוין חייב משום מעילה על כל אחת, וכמה פירושים בדבר - לשמואל: כמו ששנינו ה' דברים בעולה מצטרפים לחיוב המעלה בחוץ: בשר, חלב, יין, סלת, שמן. לחזקיה: שאכל מה' אברים. **לריש לקיש**: שאכל כתף שיש בה ה' חלקים. לר' יצחק נפחא: שאכל בה' מיני קדירה. לר' יוחנן: שאכל בה' טעמים.

שאל ר' עקיבא את ר' אליעזר: העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בהעלם אחת, מהו? ונתכוין לשאול שתי ספיקות: א. האם שבתות כגופים, וחייב חטאת על כל שבת. ב. האם תולדות כאבות וחייב על כל תולדה, או אינן כאבות וחייב על כמה תולדות של אב אחד רק חטאת אחת. **והשיבו**: חייב על כל אחת, מק"ו מגדה שאין בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה וחייב על כל אחת, כ"ש לשבת שיש בה תוצאות הרבה ומיתות הרבה. **אמר לו ר' עקיבא**: אין ללמוד מגדה החמורה שיש בה שתי אזהרות - שהוא מוזהר על הנדה והנדה מוזהרת עליו, משא"כ בשבת יש רק אזהרה אחת. ואין להוכיח מבא על הקטנות - שאף שאין בהן עכשיו ב' אזהרות יש בהן לאחר זמן. **השיבו**: הבא על הבהמה יוכיח. **אמר ר' עקיבא**: הבהמה כשבת (ב' פירושים להלן ע"ב).

דף ט"ז ע"ב

ג' דרכים בביאור המשא ומתן של ר' עקיבא ור' אליעזר

לרבה: ספק א' לא הסתפק בשגגת שבת וזדון מלאכות - שפשוט שימי החול שביניהם הם ידיעה לחלק וחייב על כל שבת, אלא הסתפק בזדון שבת ושגגת מלאכות - האם השבתות כגופין או לא. ופשט לו שהן כגופין - מק"ו מהבא כמה ביאות על הבהמה. ולא קיבל ממנו - שאמר לו שכשם שיש להסתפק בשבת כך יש להסתפק בבהמה. ועוד פשט לו שולדי מלאכות כמלאכות, ולא קיבל ממנו.

מקורו של רבה: שנינו: כלל גדול אמרו בשבת, א. השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - חייב אחת. ב. היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בשגגת שבת וזדון מלאכות - חייב על כל שבת. ג. היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - חייב על כל אב מלאכה. ד. העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת - אין חייב אלא אחת. ואין התנא ר' אליעזר משום כלל ד' - שהרי הוא מחייב על כל תולדה כאב. אלא בהכרח שהוא ר' עקיבא, ובמשנה זו נתבאר שבשגגת שבת וזדון מלאכות חייב על כל אחת (כלל ב'). ובזדון שבת ושגגת מלאכות חייב רק אחת אף בחילל כמה שבתות (כלל ג'), ועל כמה ולדות חייב רק אחת (כלל ד').

לאביי: לא הסתפק בזדון שבת ושגגת מלאכות - שפשוט ששבתות אינן כגופין. וספיקו בשגגת שבת וזדון מלאכות - האם ימי החול שביניהם הם ידיעה לחלק. ופשט לו שהם ידיעה מק"ו מבא על בהמה, וקיבל ממנו. ועוד פשט לו שולדי מלאכות כמלאכות, ולא קיבל ממנו. (ונפק"מ בין רבה לאביי - שרבה ר' אליעזר סובר ששבתות כגופין, ולאביי אין מוכח שסובר כן).

לרב חסדא: זדון שבת ושגגת מלאכות לכו"ע חייב על כל שבת - ששבתות כגופין דמיין. ומה ששנינו במשנה דכלל גדול שחייב על כל אב מלאכה חטאת אחת, אין מדובר בעשה כן בשבתות הרבה. וספיקו בשגגת שבת וזדון מלאכות האם הם ימי החול הם ידיעה לחלק. ופשט לו שהם ידיעה וקיבל ממנו. ועוד פשט לו שולדי מלאכות כמלאכות, ולא קיבל ממנו. (מקורו של רב חסדא יתבאר בסיכום דף הבא).